

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Азарової Тетяни Володимирівни
за темою «Вартісно-орієнтований підхід до управління
економічною безпекою підприємств будівельної галузі»,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних
наук за спеціальністю 21.04.02 – економічна безпека суб'єктів
господарської діяльності (економічні науки)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Будівельна галузь є одним із індикаторів благополуччя суспільства та розвитку економіки. Тому забезпечення економічної безпеки діяльності підприємств будівельної галузі є актуальним та потребує вивчення як таке, що сприятиме розвитку національної економіки.

Світовий досвід доводить, що у сучасних умовах господарювання для забезпечення стійкого функціонування та безпеки діяльності будівельних підприємств у стратегічній перспективі необхідним є перехід до вартісно – орієнтованих моделей управління. Як підтверджують дослідження зарубіжних економістів, вартісно-орієнтований підхід до управління може забезпечити значне зростання вартості бізнесу, що у загальному підсумку сприятиме забезпеченню високого рівня економічної безпеки.

Для управління економічною безпекою підприємств будівельної галузі необхідним є застосування вартісно-орієнтованого управління, в рамках якого досить важливою особливістю є спрямування на досягнення мети діяльності, що полягає у кінцевому підсумку у зростанні добробуту власників, інвесторів та задоволенні інтересів суспільства.

Тому діяльність підприємств, в тому числі будівельних, повинна бути спрямована на зростання вартості підприємства, що у стратегічній перспективі дозволить забезпечити зростання економічної безпеки підприємств.

У роботі автор, спираючись на фундаментальні дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців і використовуючи практичний досвід,

обґрунтував теоретичні та методологічні засади вартісно-орієнтованого управління економічною безпекою підприємств будівельної галузі, що відповідає потребам економічної теорії та практики і узгоджується з найбільш сучасними та прогресивними економічними концепціями.

Отже, тема дисертаційної роботи Т.В.Азарової «Вартісно-орієнтований підхід до управління економічною безпекою підприємств будівельної галузі», мета і поставлені завдання дослідження є актуальними, своєчасними і важливими.

2. Зв'язок дослідження з державними чи галузевими науковими програмами, планами, темами, пріоритетними напрямками розвитку науки й техніки

Дисертаційна робота виконана відповідно до тематичної спрямованості наукових досліджень Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова у межах держбюджетної науково-дослідної роботи «Інформаційно-аналітичне забезпечення функціонування системи управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання України в сучасних умовах: теорія, методологія, практика, етап 4 Удосконалення управління інвестиційно-інноваційної складової фінансово-економічної безпеки суб'єктів підприємницької діяльності України на національному, регіональному та мікрорівні в контексті сталого розвитку» (номер державної реєстрації 0116U005339, 2019 р.) – автором запропоновано підхід до управління економічною безпекою будівельного підприємства на основі застосування вартісно-орієнтованого управління і господарської теми: «Розробка теоретико-методичних засад оцінки рівня економічної безпеки АТ «Трест Житлобуд-1» на основі концепції вартісно-орієнтованого управління» (номер 2842/16, 2016 р.) – автором розроблено методикку управління та оцінки економічної безпеки на основі управління вартістю підприємства.

3. Оцінка обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Вивчення матеріалів дисертації Азарової Т.В. дозволяє стверджувати, що здобувач поставив конкретну мету, а саме: теоретико-методичне обґрунтування положень, розробка інструментарію та науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення управління економічною безпекою підприємств будівельної галузі. Поставлена мета зумовила вирішення завдань, в ході виконання яких була доведена наукова новизна, винесених на захист положень, і одержані суттєві наукові результати.

Здобувач, проаналізувавши основні положення економічних та фінансових концепцій щодо управління та оцінки рівня економічної безпеки підприємства, визначив роль вартісно-орієнтованого управління у системі економічної безпеки будівельних підприємств, що дозволило обґрунтувати ключові складові моделі управління економічною безпекою діяльності підприємств будівельної галузі.

Зміст трьох розділів дисертації дає підставу для висновку щодо узгодженості основних положень дослідження з його темою і достовірності отриманих результатів. Загальний висновок про достовірність та обґрунтованість нових наукових результатів, положень і рекомендацій, що містить дисертація, підтверджується використанням загальнонаукових й спеціальних методів дослідження і передових теоретичних розробок зарубіжних та вітчизняних вчених. Виконана робота базується на обробці й аналізі великого масиву фактичного матеріалу, використанні значної кількості літературних джерел. Базові положення та принципи, що були запропоновані автором для вирішення завдань дослідження, підтверджені використанням економічної інформації стосовно стану будівельних підприємств та управління їх вартістю за операційною, інвестиційною та фінансовою складовими економічної безпеки.

Обробка даних здійснювалася з використанням сучасних комп'ютерних технологій та програм.

Основні теоретичні та методологічні положення, що містяться в дисертаційній роботі, апробовано протягом 2015–2018 рр. на 5 міжнародних науково-практичних конференціях, що відбулися в Україні та за її межами.

Таким чином, застосований інструментарій обробки і представлення інформації, а також широка апробація дослідження дозволили науково обґрунтувати висновки та рекомендації стосовно удосконалення управління економічною безпекою будівельних підприємств на основі вартісно-орієнтованого підходу.

4. Наукова новизна отриманих результатів та їх достовірність

Наукові положення, викладені в дисертації вирішують важливу наукову проблему щодо удосконалення управління економічною безпекою підприємств будівельної галузі на основі вартісно-орієнтованого підходу.

Одержані результати щодо обґрунтування та практичного вирішення означеної проблеми забезпечили результати, що мають наукову новизну.

Детальний аналіз матеріалу за розділами дозволив виокремити основні наукові результати проведеного дослідження:

- запропоновано методичний підхід до вартісно-орієнтованого управління економічною безпекою підприємств будівельної галузі, що, на відміну від існуючих, визначається як цілісний комплекс взаємопов'язаних дій до оцінювання інтегрального показника економічної безпеки, виявлення взаємозв'язків у системі показників, що впливають на вартість підприємства, планування на основі прогнозування тенденцій їх зміни, контролю, моніторингу та регулювання діяльності шляхом корегування прогнозних або бажаних (планових) показників із застосуванням своєчасних організаційно-технічних та економічних заходів для їхнього досягнення. Запропонований методичний підхід дозволяє своєчасно виявляти зміни вартості підприємства, сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на усунення загроз шляхом застосування заходів, орієнтованих на максимізацію вартості підприємства, надає можливості здійснення превентивних заходів за результатами прогнозу грошових потоків та моніторингу його результатів;

– удосконалено прикладний економіко-управлінський інструментарій протидії загрозам економічній безпеці в межах вартісно-орієнтованого методичного підходу, що базується на пріоритетності фінансових інтересів власників та максимізації вартості підприємства з урахуванням цілей інших груп зацікавлених осіб, який, на відміну від існуючих, передбачає виокремлення та класифікацію внутрішніх і зовнішніх загроз, що формують вартість підприємства та дозволяє впливати на підвищення вартості та ефективність діяльності будівельних підприємств;

– удосконалено методичний підхід до оцінювання рівня економічної безпеки підприємств будівельної галузі шляхом розрахунку інтегрального показника економічної безпеки з використанням моделі економічної доданої вартості (EVA), адаптованої до фінансової звітності підприємств будівельної галузі України, що дозволяє своєчасно реагувати на зовнішні та внутрішні загрози зміни вартості підприємства;

– удосконалено методичний підхід до сформованої за єдиними ознаками класифікації загроз, що виникають у внутрішньому та зовнішньому середовищі діяльності підприємств; факторів вартості та індикаторів, які їх характеризують за ресурсно-функціональними складовими економічної безпеки, що дозволяє враховувати галузеві особливості діяльності будівельного підприємства та адресно визначати напрямки впливу на підвищення рівня економічної безпеки;

– удосконалено процес управління вартістю будівельних підприємств шляхом прогнозування на базі економіко-математичних моделей, корегування фактичних (очікуваних) показників складових економічної безпеки та планування діяльності, який, на відміну від традиційного, дозволяє сформулювати заходи, спрямовані на зростання вартості підприємства задля забезпечення задоволення потреб усіх груп зацікавлених осіб.

– дістали подальшого розвитку сутність поняття «вартісно-орієнтоване управління економічною безпекою підприємств будівельної галузі», що визначається як управління захищеністю будівельного підприємства від

зовнішніх і внутрішніх загроз спрямоване на зростання його вартості з метою максимізації добробуту власників та задоволення інтересів усіх груп зацікавлених осіб, шляхом ефективного використання корпоративних ресурсів.

Отже, за результатами аналізу положень виконаного дослідження є підстави стверджувати, що отриманим результатам властивий високий рівень наукової новизни, вони обґрунтовані, логічно та послідовно викладені, відповідають поставленій меті роботи та її завданням і є самостійними здобутками автора.

5. Теоретичне та практичне значення роботи, використання результатів дослідження

Теоретичне значення роботи полягає у збагаченні економічної науки теоретичними та методичними засадами управління економічною безпекою будівельних підприємств на базі вартісно-орієнтованого підходу.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що основні положення, висновки, методичні та практичні рекомендації, запропоновані у дисертації, можуть бути використані для побудови системи управління економічною безпекою підприємства та оцінки її рівня, яка дозволяє своєчасно захистити підприємство від зовнішніх і внутрішніх загроз, ефективно використовувати ресурси, підвищувати вартість підприємства і тим самим задовольняти інтереси інвесторів та власників та інших зацікавлених осіб.

Авторські розробки, які містяться в дисертації мають прикладне значення та були впроваджені у практику діяльності будівельних підприємств, зокрема, АТ «Трест Житлобуд-1» (акт впровадження № 02/1586 від 07 грудня 2016 року) – методику управління економічною безпекою підприємств будівельної галузі на основі вартісно-орієнтованого підходу, процес оцінки економічної безпеки на основі факторів зростання вартості підприємства; у ТДВ «Житлобуд-2» (довідка про впровадження № 787 від 08 грудня 2016 року) – комплекс заходів спрямованих на зростання економічної безпеки підприємства, алгоритм впровадження управління складовими вартості підприємства для забезпечення високого рівня економічної безпеки; у Фірмі

«Т.М.М» - ТОВ– (довідка про впровадження № 191 від 04 грудня 2018 року) – науково-методичний підхід забезпечення економічної безпеки підприємства на основі управління вартістю, введено у процес управління прогнозування факторів зростання вартості та інтегрального показника оцінки рівня економічної безпеки підприємства.

Окремі положення та методичні розробки висновки й пропозиції дисертаційної роботи використані у навчальному процесі при підготовці до проведення практичних занять при викладанні дисципліни «Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства» на кафедрі "Фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту» Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова (довідка № 211/18 від 22 жовтня 2018р.).

6. Публікації основних результатів дослідження та відповідність дисертації чинним вимогам

Тема дисертації та її зміст відповідає паспорту спеціальності 21.04.02 – економічна безпека суб'єктів господарської діяльності. Дисертація має класичну структуру. Автореферат достатньо повно та ідентично відображає зміст дисертації, її основні положення і висновки. У авторефераті в повній мірі розкрито основні результати, отримані в процесі дослідження, ступінь новизни наукових розробок, висновки і пропозиції дослідження.

Результати дисертаційного дослідження достатньо повно і аргументовано розкриті в опублікованих працях. Основні ідеї, методологічні положення і результати дисертації опубліковано у 16 наукових працях, серед яких, 9 – у наукових фахових виданнях, загальний обсяг публікацій становить 6,79 д.а.

Викладення матеріалу у дисертації свідчить про високу досвідченість дисертанта та ґрунтовну обізнаність у сфері управління економічною безпекою будівельних підприємств, відзначається послідовністю та науковою обґрунтованістю. Дослідження мають теоретичний, методичний та

прикладний аспекти, що є характерним для наукової роботи на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

7. Дискусійній положення та зауваження до роботи

Відзначаючи достатньо високий науковий рівень виконаного дослідження, слід зауважити, що деякі положення дисертаційної роботи мають дискусійний характер:

1. Підтверджуючи теоретичну цінність та методологічну послідовність використаного у дисертації методу аналізу та синтезу для дослідження понятійно-категоріального апарату та визначення понять «економічної безпеки підприємств», вважаю, що автору доцільно було більш детально розкрити особливості процесу оцінки ринкової вартості вітчизняних підприємств.

2. При викладанні послідовності впровадження економіко-математичної моделі управління економічною безпекою діяльності підприємства, автор цілком слушно зазначає, що запропонована модель призначена для аналізу, прогнозування і планування параметрів, які входять у систему показників (с. 94). Але в роботі слід було б приділити більше уваги питанням вибору показників, які відображають специфічність підприємств будівельної галузі України.

3. При побудові алгоритму розрахунку показників факторів вартості та основних планових показників, досить справедливо, наводиться необхідність розрахунку прогнозних величин (с.172), але авторові було б доцільно обґрунтувати вибір прогнозного періоду.

4. Автору слід було б приділити більше уваги обґрунтуванню практичних заходів із впровадження методичних рекомендацій щодо управління економічною безпекою діяльності підприємств будівельної галузі (с.177-180).

5. Враховуючи тему дисертаційної роботи бажано було б чіткіше виділити рекомендації, щодо виявлення та усунення загроз на підприємствах будівельної галузі.

Вищенаведені зауваження та недоліки не впливають на загальну позитивну оцінку та не знижують наукову і практичну цінність дисертаційної роботи Азарової Т.В.

8. Загальна оцінка дисертаційної роботи та її відповідності чинним вимогам

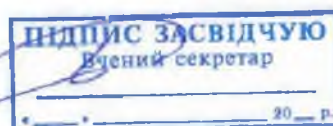
Дисертація за змістом, рівнем теоретичної обґрунтованості і практичної спрямованості висновків і розробок відповідає чинним вимогам щодо такого рівня робіт, вона є самостійною, завершеною науковою працею, в якій автором обґрунтовано та винесено для прилюдного захисту наукові положення, що свідчать про наявність суттєвого особистого внеску до економічної науки та практики вартісно-орієнтованого управління економічною безпекою підприємств будівельної галузі.

Актуальність теми дисертаційної роботи «Вартісно-орієнтований підхід до управління економічною безпекою підприємств будівельної галузі», наукова новизна сформульованих та обґрунтованих в ній положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність, наукова і практична значущість відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, пп. 9, 11, 12, 13, 14 постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів» (зі змінами та доповненнями), а її автор – Азарова Тетяна Володимирівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 21.04.02 – економічна безпека суб'єктів господарської діяльності.

Доктор економічних наук, професор,
Завідуючий кафедри менеджменту та публічного
адміністрування
Харківського національного
університету будівництва та архітектури

Н. АВАНЕСОВА

І. БАБІВСЬКА